

Zápisy detí do prvého ročníka ZŠ

Každý rodič je podľa zákona povinný zapísať svoje dieťa na niektorú základnú školu, ak dieťa dovŕši do 31. augusta vek 6 rokov. Zápisy detí do 1. ročníka ZŠ prebiehajú v termíne medzi 1. a 30. aprílom v kalendárnom roku. Rodič prihlási dieťa buď do spádovej školy, kde má rodina trvalé bydlisko alebo si môže vybrať aj inú školu, ak riaditeľ školy dieťa prijme.

V prípade, že rodičia s dieťaťom žijú v zahraničí alebo plánujú odísť do zahraničia a rodičia aj dieťa majú slovenské občianstvo, musí byť dieťa aj tak riadne prihlásené do školy v Slovenskej republike. Pri zápise zákonný zástupca (ZZ) oznámi, že dieťa bude navštevovať školu v zahraničí, prípadne môže dieťa zapísať na diaľku – v tom prípade môže splnomocniť niekoho na Slovensku, aby dieťa zapísal do hociktorej základnej školy v SR. Splnomocnená osoba sa preukáže rodným listom dieťaťa, splnomocnením od zákonného zástupcu dieťaťa a svojim občianskym preukazom. ZZ zároveň písomne požiada riaditeľa školy o povolenie navštevovať základnú školu v zahraničí. Riaditeľ školy, ak nie sú pochybnosti o rodičovstve a zodpovednosti žiadateľa, vydá rozhodnutie o vzdelávaní sa žiaka mimo SR.

Na plnenie povinnej školskej dochádzky je rodič povinný prihlásiť aj dieťa, ktoré v nasledujúcom školskom roku:

- bude pokračovať v plnení povinného predprimárneho vzdelávania (ide o dieťa, ktoré by podľa právneho stavu platného do 31. 12. 2020 bolo dieťaťom s odloženým začiatkom plnenia povinnej školskej dochádzky), pretože takéto dieťa dosiahne šesť rokov veku do 31. 08. 2021 – rodič si týmto splní zákonom stanovenú povinnosť, ale reálne takéto dieťa nenastúpi na plnenie povinnej školskej dochádzky
- bude zaradené do nultého ročníka, ktoré v školskom roku 2021/2022 ešte možno zriadiť tam, kde sú deti spĺňajúce podmienky na zaradenie do nich (t. j. dosiahli fyzický vek šesť rokov do 31. 08. 2021; nedosiahli školskú spôsobilosť; pochádzajú zo sociálne znevýhodneného prostredia a vzhľadom na sociálne prostredie nie je u nich predpoklad zvládnutia vzdelávacieho programu prvého ročníka základnej školy)

Deťmi pokračujúcimi v plnení povinného predprimárneho vzdelávania budú deti, ktoré po dovŕšení šiesteho roka veku nedosiahli školskú spôsobilosť a riaditeľ materskej školy rozhodne o pokračovaní plnenia povinného predprimárneho vzdelávania v materskej škole na základe písomného súhlasu príslušného zariadenia výchovného poradenstva a prevencie, písomného súhlasu všeobecného lekára pre deti a dorast a s informovaným súhlasom zákonného zástupcu alebo zástupcu zariadenia (§ 28a ods. 3 školského zákona).

Presné miesto a čas zápisu určí zriaďovateľ školy – mesto, obec (pri štátnych školách), združenie alebo iná inštitúcia (pri súkromných a cirkevných školách) formou všeobecne záväzného nariadenia alebo ohlásenia o zápise (t.č. s dôrazom na dodržiavanie hygienicko-epidemiologických opatrení). Organizácia a obsah zápisu detí na plnenie povinnej školskej dochádzky je v plnej kompetencii príslušnej základnej školy.)

Základná škola vyžaduje pri zápise dieťaťa na plnenie povinnej školskej dochádzky osobné údaje o dieťati a rodičoch v rozsahu ustanovenom školským zákonom.

Rodičia môžu základnej škole tieto osobné údaje poskytnúť pred zápisom dieťaťa na plnenie povinnej školskej dochádzky prostredníctvom elektronického podania doručeného do elektronickej schránky základnej školy alebo prostredníctvom elektronického dokumentu, ktorý je autorizovaný kvalifikovaným elektronickým podpisom.

Zákonom č. 245/2008 Z. Z. z. v znení účinnom od 01. 01. 2021 sa zrušil inštitút odkladu začiatku plnenia povinnej školskej dochádzky ako aj inštitút dodatočného odloženia plnenia povinnej školskej dochádzky. Zrušenie týchto dvoch inštitútov prináša so sebou mnoho zmien aj v kompetenciách tak riaditeľov ZŠ ako aj riaditeľov MŠ:

- 1. Riaditelia ZŠ, ZŠ s MŠ a spojenej školy s organizačnou zložkou „základná škola“:** nemôžu už v rámci zápisu detí na plnenie povinnej školskej dochádzky od školského roku 2021/2022 rozhodovať o žiadosti zákonných zástupcov o odklad začiatku plnenia povinnej školskej dochádzky, pretože sa nielenže tento inštitút zrušil v školskom zákone, ale aj podľa znenia § 5 ods. 3 zákona č. 596/2003 Z. z. účinného od 1.1.2021 už o tejto veci nemajú kompetenciu rozhodovať.
- 2. Riaditelia MŠ, ZŠ s MŠ a spojenej školy s organizačnou zložkou „materská škola“:** zákonným zástupcom detí alebo zástupcom zariadenia pred zápisom na povinnú školskú dochádzku môžu odporúčať, aby požiadali o pokračovanie plnenia povinného predprimárneho vzdelávania, pričom ich upozornia, že k žiadosti musia doložiť:
 - a) písomný súhlas príslušného zariadenia výchovného poradenstva a prevencie,
 - b) písomný súhlas všeobecného lekára pre deti a dorast,
 - c) informovaný súhlas zákonného zástupcu alebo zástupcu zariadenia.

Školská zrelosť, pripravenosť, spôsobilosť

Školskú zrelosť vnímame ako zrelosť centrálnej nervovej sústavy. Prejavuje sa odolnosťou voči záťaži, schopnosťou sústrediť sa a emočnou stabilitou. Zrenie CNS ovplyvňuje lateralizáciu, rozvoj motorickej a senzomotorickej koordinácie, sluchového i zrakového vnímania.

Pojem školská pripravenosť zahŕňa oproti biologickému zreniu skôr úroveň predškolskej prípravy z hľadiska schopností, vplyvu prostredia a výchovy.

Pojem „školská spôsobilosť“ môžeme definovať ako strešný termín, ktorý integruje pojmy „zrelosť“ a „pripravenosť“ vo vzájomnej súčinnosti, pričom do istej miery rozlišuje medzi schopnosťami a zručnosťami, ktoré dieťa dosiahne v procese zrenia a tými, ktoré dosiahne vplyvom prípravy a nácviku pod vedením inej osoby. Čiže za základné podmienky vstupu dieťaťa do školy považujeme zrelosť po stránke somatickej, psychickej a sociálnej.

Očakávania od budúceho prváka

Oslabenia dieťaťa, napr.: zdravotný, telesný či zmyslový deficit, oneskorenie psychického vývinu, nerovnomerný vývin a pod., sťažujú proces učenia a získavania nových vedomostí a zručností.

Preto je potrebné, aby bolo dieťa po stránke somatického, psychického, emocionálneho a sociálneho vývinu zrelé a pripravené zvládať požiadavky školy. Dieťa by malo vedieť:

- osvojovať a pamätať si primerané množstvo nových vedomostí a zručností
- regulovať svoju pohyblivosť a impulzivnosť
- neodbiehať od činnosti, na určitý čas cielene zameriavať pozornosť
- vydržať bez rodičov
- adaptovať sa na skupinu, spolupracovať so skupinou
- prispôbiť sa pokynom cudzieho dospelého.

Čo by mal budúci prvák vedieť

Jazyk, reč a poznanie:

- pri spontánnom rečovom prejave hovoriť gramaticky správne (skloňovať, časovať, používať minulý, prítomný a budúci čas), používať všetky slovné druhy (slovesá, prídavné mená, podstatné mená... atď.);
- sformulovať otázku a tiež na otázku odpovedať;
- uprednostňovať verbálnu formu komunikácie (pomocou reči dosahovať cieľ);
- informovať o svojich zážitkoch, pocitoch a prianiach;
- vysvetliť, čo znamenajú niektoré slová (napríklad: žaba, kabát, auto), vie vystihnúť charakteristickú vlastnosť, či funkciu slova;
- porozprávať krátku, známu rozprávku s udržaním dejovej línie a taktiež zoradiť obrázky (3 - 4) podľa deja rozprávky;
- naspamäť poznať básničku, pesničku, riekanku a pod.;
- povedať svoje meno, mená súrodencov, rodičov, kamarátov, adresu;
- tvoriť nadradené pojmy, kategórie (napríklad, že hruška, jablko, slivka je ovocie);
- tvoriť protiklady slov (napr.: malý – veľký, teplý – studený,...);
- pochopiť a zrealizovať inštrukcie, pokyny (napríklad: „Vezmi si modrú pastelku a nakresli kruh do stredu papiera“).

Sluchové vnímanie:

- určiť, či sa 2 slová rýmujú alebo nie;
- rozlíšiť dvojice slov, či sú rovnaké alebo nie (hrady-brady, sud-sad, pije-bije,...);
- určiť začiatočnú hlásku slova a poslednú hlásku v slove;
- jednoslabičné slová rozložiť na hlásky napríklad : LES: L-E-S;
- zopakovať vetu zloženú z piatich slov alebo zapamätať si štyri nesúvisiace slová.

Zrakové vnímanie:

- v rade obrázkov odlíšiť, ktorý obrázok je iný, ak sa líšia v detaile a tiež vo vertikálnej a horizontálnej polohe;
- nájsť zhodné obrázky;
- doplniť chýbajúcu časť v obrázku;
- poskladať obrázok z niekoľkých častí;
- zo 6 obrázkov aspoň 3 si zapamätať.

Matematické predstavy:

- rozlíšiť viac, menej, rovnako pri rôznej veľkosti a usporiadaní prvkov;
- určiť množstvo o jedno viac alebo menej;
- triediť prvky (tvoriť skupiny) podľa kritérií: farby, veľkosti, tvaru;
- zoradiť 5 prvkov podľa veľkosti od najmenšieho po najväčší a naopak;
- rozlišovať pojmy: malý-stredný-veľký, vysoký-vyšší-najvyšší, málo-menej-najmenej;
- poznať a pomenovať kruh, trojuholník, štvorec a obdĺžnik.

Motorika, grafomotorika:

- udržať rovnováhu, poskakovať na jednej nohe, chytať a hádzať loptu;
- uvoľniť ruku pri kreslení, správne držať ceruzku;
- nakresliť: postavu, vlnovku, šikmú čiaru, „zuby“, horný a dolný oblúk;
- prekresliť podľa predlohy kruh, trojuholník a štvorec a pod.

Sociálne zručnosti

- spolupracovať, adekvátne komunikovať a dodržiavať pravidlá;
- reagovať na pokyny autority;
- byť trpezlivý, počkať, až na neho príde rad;
- rozlišovať medzi hrou a úlohami;

- zhodnotiť pod vedením dospelého následky vlastného správania v jednoduchých situáciách;
- ovládať sebaobslužné zručnosti (obliekanie, stolovanie, hygienické návyky).

Zaškolenie nezrelého, nepripraveného dieťaťa

V súčasnosti sa kladú vysoké nároky na kvalitné vzdelanie detí, no nie vždy sa tento proces darí zvládať hladko a bez výraznejších ťažkostí. Okrem detí s poruchami učenia aj deti predčasne zaškolené – nezrelé pre školskú prácu, tvoria rizikovú skupinu, pre ktorú sa škola a učenie stávajú frustrujúcimi faktormi. Častý neúspech či dlhodobé zlyhávajúce v škole znižuje ich motiváciu a sebavedomie, oslabuje ich sociálnu pozíciu, prehľbuje u nich nezaujím o školskú prácu a učenie.

V praxi sa stretávame so žiakmi, ktorí boli zaškolení aj napriek nezrelosti a nepripravenosti na podmienky školy a proces aktívneho a systematického učenia sa. Pre tieto deti škola často predstavuje určitú formu stresu, dieťa nemá radosť zo získavania nových informácií, nestíha tempu triedy, učenie sa stáva pre neho záťažou. Problémy vyplývajúce z predčasne zaškoleného -nepripraveného dieťaťa často pretrvávajú podľa našich skúseností aj niekoľko rokov vo forme ťažkostí v učení a správaní. Aj napriek primeraným intelektovým schopnostiam a snahe niektoré deti dosahujú slabé školské výsledky a v dôsledku školského neúspechu sa začínajú cítiť ako neschopné a menejcenné. Nie zriedka sa u nich objavuje zvýšená úzkosť a psychosomatické ťažkosti (bolesti brucha, hlavy).

Neúspešné zaškolenie u dieťaťa sa môže prejavovať:

- zvýšenou únavou, vyčerpanosťou
- zvýšenou námahou pri učení, pričom školské výsledky ostávajú slabé
- nezáujmom o učenie, resignáciou
- hravosťou, nesústredenosťou
- zvýšeným motorickým nepokojom
- emocionálnou nestabilitou, rozkolísanosťou
- strachom zo školy, traumatizáciou
- psychosomatickými ťažkosťami
- znížením sebaúcty, sebavedomia
- výraznejšími ťažkosťami v adaptácii na kolektív
- sťaženým postavením medzi rovesníkmi
- problémami v učení (nestíha tempu triedy, osvojovanie nového učiva je zdĺhavé,...)
- problémami v správaní v ZŠ i v domácom prostredí (odmieta si robiť domáce úlohy, zabúda si pomôcky ...).

Školská zrelosť, školská pripravenosť sa dotýka sa viacerých oblastí vývinu, preto je dôležité dôkladne a komplexne zvažovať situáciu u každého jednotlivého dieťaťa.

Pri školskej spôsobilosti nejde len o nadobudnuté vedomosti a schopnosti dieťaťa. Veľmi dôležitá je práve biologická zrelosť nervového systému, ktorá podmieňuje schopnosť sústredenia, pracovnej vytrvalosti, kontrolu impuzivity, mieru pohyblivosti, vyspelosť jemnej motoriky a pod. Nástup dieťaťa do školy je spojený s nutnosťou osamostatnenia, prijatia zodpovednosti za vlastné správanie a jeho dôsledky. Rola žiaka prináša rôzne záťažové situácie a predstavuje významnú skúsenosť, ktorá ovplyvní rozvoj sebahodnotenia dieťaťa a voľbu jeho ďalších životných cieľov.

Včasnou diagnostikou v predškolskom veku dokážeme u predškolákov zachytiť aktuálnu úroveň kognitívnych schopností a zručností, a tým včas identifikovať deti, ktoré vykazujú znaky

rizikového vývinu z hľadiska ich očakávaného zaškolenia. Včasná identifikácia týchto detí napomôže k optimalizácii ich prípravy k pokiaľ možno čo najúspešnejšiemu zaškoleniu.